

Lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm
Erityisasiantuntija Amanda Mäkelä

Perustuslakivaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 230/2021 vp)

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 230/2021 vp). Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Yksityiselämän suoja

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä valtiosääntöistä arviota erityisesti esitykseen sisältyvän turva-auttamispalvelua sekä kotihoidon toteuttamista etäyhteyksillä ja muilla teknologisilla ratkaisuilla koskevan sääntelyn suhteesta perustuslakiin, erityisesti perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Turva-auttamispalvelua (19 b §) ja kotihoidon toteuttamista (46 b §) koskevat sosiaalihuoltolakiin ehdotetut muutokset liittyvät perustuslain 10 §:ssä turvattuun

**Postiosoite
Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

**Käyntiosoite
Besöksadress**

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

**Puhelin
Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

**Faksi
Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

**S-posti, internet
E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

yksityiselämän suojaan. Pykälissä säänneltyjen palvelujen voidaan katsoa olevan kotirauhan piiriin ulottuvia toimenpiteitä. Näiden palvelujen avulla toteutetaan etäyhteyden välityksellä osa asiakkaan kotihoitoon kuuluvista palveluista, joiden pääasiallinen toteuttamisympäristö on palvelun saajan koti eli kotirauhan piirin ydinalue.

Lähtökohtana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista siihen (HE 309/1993 vp, s. 52, PeVL 53/3005 vp, s. 2, PeVL 11/2005 vp, s. 5, PeVL 9/2004 vp, s. 5, PeVL 36/2002 vp, s. 5). Yksityiselämän suojan kannalta merkityksellisenä on pidetty esimerkiksi sääntelyä henkilöön tai henkilökoukoon kohdistettavista erilaisista valvonta- ja tarkkailuvaltuuksista (PeVL 5/2013 vp, s. 3, PeVL 9/2009 vp, s. 4). Kotirauhan piiriin ulottuvana toimenpiteenä perustuslain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettussa mielessä pidetään siten erilaisten tarkastusten ja kotietsinnän lisäksi muitakin kotirauhan suojaamalla alueella tehtäviä tai sinne ulottuvia toimenpiteitä, kuten asunnossa olevan henkilön tarkkailua ja valvontaa esimerkiksi teknisen kuuntelun ja katselun keinoin. Tältä osin arviointi on lähinnä keskittynyt pakkokeinona käytetyn (salavihkaisen) televalvonnan tai muun vastaavan teknisen tarkkailun, kuten valvontarangaistuksen, arviointiin (PeVL 32/2013 vp, s. 3–5, PeVL 16/2013 vp, s. 2–3, PeVL 4/2013 vp, s. 2, PeVL 66/2010 vp, s. 8, PeVL 30/201 vp, s. 5–6, PeVL 11/2005 vp, s. 5).

Lailla voidaan perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan säätää sellaisista kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä, jota ovat välttämättömiä muun ohella perusoikeuksien turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on ollut esillä monenlaisia sääntelyehdotuksia kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä eri perusoikeuksien turvaamiseksi, kuten henkilökohtaisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen ja lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi (PeVL 62/2010 vp, s. 5, PeVL 61/2010 vp, s. 4, PeVL 43/2010 vp, s. 2–3, PeVL 21/2010, s. 4.) Toimenpiteiden välttämättömyys tässä kvalifioitussa lakivarauksessa mainittujen kriteerien kannalta on edellytyksenä sille, että niistä voidaan säätää tavallisella lailla (PeVM 25/1994 vp, s. 8). Sääntelyn täsmällisyyden kannalta on olennaista, että laista ilmenee, missä perusoikeuksien turvaamiseen palautuvassa konkreettisessa tarkoituksessa kotirauhan piiriin ulottuva toimenpide on sallittu, ja että laista näin käy ilmi, mitä perusoikeuksien turvaamisella asianomaisessa sääntely-yhteydessä tarkoitetaan (PeVL 37/2005 vp, s. 4).

Esityksestä puuttuu välttämättömyysarviointi, minkä vuoksi ehdotetun sääntelyn yhteensopivuudesta perustuslain 10 §:n 3 momentin kanssa on vaikea varmistua. Vaikuttaa

kuitenkin siltä, että tällaisia välttämättömyysperusteluja on esitettävissä. Näillä turvapalvelu- ja kotihoitotoimenpiteillä tavoiteltavaa palvelua kotihoitoon ei voitane saavuttaa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Näin ollen kotirauhan piiriin ulottuvilla toimenpiteillä on hyväksyttävä syy. Puuttuminen kotirauhan piiriin ei ole myöskään mielivaltaista tai aiheetonta.

Keskeistä tässä yhteydessä on myös asiakkaan palvelutarve, jota lakiesityksessäkin on painotettu. Lakiesityksen mukaiset kotirauhan piiriin ulottuvat toimenpiteet suoritetaan asiakkaan suostumuksella, hänen kanssaan sovitun mukaisesti.

Lakiehdotuksessa on yksiselitteisesti säännelty miltä osin, millä tavoin ja millä edellytyksin turva-auttamispalvelu ja kotihoito voidaan toteuttaa etäyhteyksin. Sääntely täyttää perusoikeuksien rajoittamiselle asetetun täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen, eikä sääntelyyn ole huomautettavaa tältä osin.

Henkilötietojen suoja

Yksityisyyden suojan ohella huomiota on kiinnitettävä myös esityksen vaikutuksista henkilötietojen suojaan. Henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa pykälässä turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Sosiaalihuoltolakiin ehdotettu 19 b § (turva-auttamispalvelu)

Esityksellä ehdotetaan sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) lisättäväksi uusi 19 b §, jossa säädettäisiin kotona asumista tukevasta turva-auttamispalvelusta. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, mitä turva-auttamispalvelulla tarkoitettaisiin, turva-auttamispalvelun laadun kriteereistä, palvelua toteuttavilta henkilöiltä edellytettävästä pätevyydestä sekä turva-auttamispalvelun saannin edellytyksistä. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s.126) on arvioitu, että hyvinvointialueet järjestäisivät kyseistä palvelua todennäköisesti hankkimalla sen pääasiallisesti yksityisiltä palveluntuottajilta. Esityksessä on todettu, että turva-auttamispalveluun sovelletaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia (812/2000). Mainitun lain 2 §:n mukaan lakia sovelletaan sekä viranomaisen että yksityisen järjestämään sosiaalihuoltoon, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Laki

sisältää säännöksiä myös henkilötietojen käsittelystä. Sääntämisjärjestysperusteluiden mukaan turva-auttamispalvelun tuottamiseen tulisi noudattaa muun muassa mainitun lain salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta koskevia säännöksiä (3 luku).

Ehdotettua 19 b §:n sääntelyn arviointia perustuslain 10 §:n ja perusoikeuskirjan 8 artiklan turvaaman henkilötietojen suojan näkökulmasta hankaloittaa se, että arviointia ei ole tehty esityksessä. Esityksen perustelut henkilötietojen suojan kannalta vaikuttavat niukoilta ja jättävät osittain epäselvyyksiä. Esityksessä ei sinänsä ehdoteta henkilötietojen käsittelyn osalta erityissääntelyä. Esityksen 19 b §:n mukaisissa turva-auttamispalveluissa käsitellään kuitenkin henkilötietoja. Näiden osalta esityksessä viitataan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin, mutta esityksen suhde EU:n yleiseen tietosuojasetukseen (EU) 2016/679, asetusta täydentävään ja täsmentävään tietosuojalakiin (1050/2018) sekä kansalliseen sosiaalihuoltoa koskevaan sääntelyyn, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettuun lakiin (784/2021), ei käy ilmi.

Esityksestä ei tarkemmin käy ilmi, minkälaisia henkilötietoja turva-auttamispalveluja järjestäessä käsiteltäisiin. Tehtävän luonne huomioon ottaen kyse voisi mahdollisesti olla henkilötiedoista, jotka liittyvät henkilön sosiaalihuollon tarpeeseen tai hänen saamiinsa sosiaalihuollon palveluihin, tukitoimiin tai muihin sosiaalihuollon etuuksiin tai esimerkiksi terveystiedoista. Esityksen sääntämisjärjestysperusteluissa on (s. 127) tuotu esiin, että yksityisyyden suojan kannalta huomionarvoisia ovat esimerkiksi asiakkaan kotiin asennettavat sensorit ja muut laitteet, joiden avulla hoitohenkilöstö voi etäyhteydellä seurata muun muassa asiakkaan elintoimintoja, aktiivisuutta, ravitsemustilaa ja unirytmää. On tärkeää tunnistaa, että kyseisten sensorien ja laitteiden käyttöön liittyy myös henkilötietojen käsittelyä, joissa voisi olla kyse myös valtiosääntöisesti arkaluonteisten ja tietosuojasetuksen 9 artiklan tarkoittamista erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Kun kyse on valtiosääntöisesti arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä tai erityisistä henkilötiedoista tulisi arvioida näiden käsittelyyn liittyviä riskejä ja uhkia turva-auttamispalvelun käyttäjälle. Lisäksi, sikäli kun turva-auttamispalveluissa on kyse terveystietojen käsittelystä ja siten tietosuojasetuksen 9 artiklan henkilötiedoista, tulisi huolehtia tietosuojasetuksen edellyttämällä tavalla asianmukaisista ja riittävistä suojatoimista rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

On myös syytä ottaa huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa viitataan vielä kumottuun henkilötietolakiin eikä mainitun lain osalta ole

varmuutta, vastaako se kaikilta osin EU:n uudistunutta tietosuojasääntelyä. Huomio kiinnittyy tältä osin ennen muuta siihen, ettei sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa ole esimerkiksi arkaluonteisten tietojen tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta säädetty erikseen.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä vakiintuneessa käytännössään katsonut, että sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt merkityksellisenä myös, että EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan (PeVL 31/2017 vp, s. 3). Valiokunta on painottanut, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon mainitut perusoikeuskirjan artiklat kiinnittäen huomiota siihen, että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (ks. esim. PeVL 21/2017 vp, s. 3).

Valiokunta on aiemmassa käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. valiokunnan lausunnoista eri vuosikymmeniltä esim. PeVL 14/1998 vp, PeVL 25/1998 vp, PeVL 38/2010 vp, PeVL 46/2016 vp ja PeVL 31/2017 vp). Perustuslakivaliokunta on yleisen tietosuojasetuksen voimaantulon myötä kuitenkin uudistanut kantaansa ja on todennut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4—5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2—3). Valiokunta on todennut, että tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta aikaisempaa sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suoja ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (ks. PeVL 14/2018, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan (PeVL 14/2018 vp) nykyisen käytännön mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä tulisi kuitenkin edelleen (tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa) arvioida valiokunnan aiemman käytännön pohjalta eli sääntelyn täsmällisyyden ja kattavuuden näkökulmasta – ja rajata käsittely täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5). Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman lakitasoisen sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Sääntelyn tarpeen osalta on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksuttuun riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta on lisäksi painottanut, että, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn kohdalla on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 14/2018 vp).

Valiokunta on arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on lisäksi painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdantokappaleessa 51 painotetaan, että asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille.

Sosiaalihuoltolakiin ehdotettu 46 b §

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 46 b §, jossa säädettäisiin kotikäyntien suunnittelusta ja kotihoiton toteuttamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan kotihoitoon kuuluvia kotikäyntejä voitaisiin osittain korvata etäyhteyksin tapahtuvalla yhteydenpidolla, mikäli tällainen palvelujen toteuttamistapa soveltuu asiakkaalle ja vastaa sisällöltään asiakkaan palvelutarvetta. Kotihoiton toteuttamisessa voitaisiin säännöksen mukaan hyödyntää muitakin teknologisia ratkaisuja asiakkaan turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kotona suoriutumisen tueksi tai työntekijän työn helpottamiseksi, jos se tapahtuu asiakkaan yksityisyyttä kunnioittaen. Kuten edellä turva-auttamispalvelua koskevassa sosiaalihuoltolain 19 b §:ssä, myös 46 b §:ssä ehdotettuun etäyhteyksin tapahtuvaan yhteydenpitoon liittyy henkilötietojen käsittelyä, joissa voisi olla kyse myös valtiosääntöisesti arkaluonteisten ja tietosuoja-asetuksen 9 artiklan tarkoittamista erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista tiedoista. Ehdotetun 46 b §:n 2 momentin osalta tulisi kiinnittää huomiota, mitä edellä on lausuttu 19 b §:n osalta.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annettuun lakiin ehdotettu 24 a §

Esityksellä ehdotettaisiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annettuun lakiin (980/2012) uutta 24 a §:ää. Pykälässä säädettäisiin iäkkäille henkilöille järjestettävien palvelujen valtakunnallisesta seurannasta. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluiden (s.127) mukaan 24 a §:n 3 momentti olisi henkilötietojen suojan kannalta huomionarvoinen. Kyseisen momentin mukaan THL voisi julkaista 1 ja 2 momentin mukaisesti keräämiinsä tietoihin perustuvat seurantaraportit palvelujen järjestäjä- ja toimintayksikkökohtaisina liikesalaisuutta koskevien säännösten estämättä. Seurantaraportit eivät saisi sisältää sellaista tietoa, jonka perusteella toimintayksikön asiakas on suoraan tai välillisesti tunnistettavissa. Esityksen perusteluiden mukaan THL:n julkaisemat seurantaraportit olisivat luonteeltaan yhteenvetoja laajoista tietoaaineistoista eivätkä ne sisältäisi sellaisia tietoja, joista yksittäiset asiakkaat olisivat olleet edes välillisesti tunnistettavissa.

Tietosuoja-asetusta täsmentävä kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain silloin, kun tietosuoja-asetus jättää jäsenvaltioille nimenomaisesti kansallista sääntelyliikkumavaraa. Kansallinen liikkumavara ei eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta velvoita jäsenvaltioita säätämään tietosuoja-asetusta täydentävää tai täsmentävää kansallista lainsäädäntöä, vaan

asiasta päättäminen on jätetty kansallisen lainsäätäjän harkintaan. Ottaen huomioon, että tietosuoja-asetus on suoraan sovellettava säädös, kansallista liikkumavaraa olisi käytettävä rajoitetusti. Perustuslakivaliokunta on ottanut asiaan nimenomaisesti kantaa ja on todennut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4—5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2—3). Valiokunta on todennut, että tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta aikaisempaa sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (ks. PeVL 14/2018, s. 4).

Peruskuntavaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaisesti hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4). Lainsäätäjän on osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat. Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen tehtävään (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta). Silloin kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtiin, jäsenvaltiot voivat käyttää 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua sääntelyliikkumavaraa ja antaa asetusta täsmentävää sääntelyä. Kansallinen sääntely voi koskea muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, tietojen luovutusta, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Tällaisen erityissääntelyn on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskeva viimeaikainen tulkintakäytäntö (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp), erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömimpään.

Esityksestä jää nyt epäselväksi, miltä osin 3 momentin seurantaraportit sisältäisivät henkilötietoja. Siltä osin kuin kyse olisi henkilötietojen käsittelystä ja esityksellä annettaisiin tietosuoja-asetusta täsmentävää kansallista erityissääntelyä, kansallisen liikkumavaran käytöstä tulisi tehdä selkoa edellä mainitun perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan. Vastaavasti tulee tehdä selkoa käsittelyn oikeusperusteesta (6 artiklan ohella myös

9 artiklan osalta, mikäli kyse olisi myös viimeksi mainitun artiklan tarkoittamien tietojen käsittelystä). Esityksessä tulisi ehdotetun 24 a §:n osalta ottaa myös muilta osin huomioon relevantti perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Perustuslakivaliokunta on pitänyt esimerkiksi yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että ehdotetun kaltaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Rajausta on pidetty säätämisyjärjestyskysymyksenä varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun kohdalla (PeVL 32/2008 vp, s. 3/1). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajaus sisällytetään tietojen luovuttamiseen myös nyt arvioitavan kaltaisessa rekisterissä (ks. PeVL 2/2018 vp, s. 7 ja siinä viitatu lausunnot).

Esityksen mukaan seurantaraportit eivät saisi sisältää sellaista tietoa, jonka perusteella toimintayksikön asiakas on suoraan tai välillisesti tunnistettavissa. Tästä ei käy ilmi, onko kyse henkilötietojen osalta mahdollisesti pseudonymisoiduista tai anonymisoiduista tiedoista. Pseudonymisoidut tiedot ovat tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja, joiden käsittelyssä on sovellettava tietosuojasääntelyä. Tietosuoja-asetusta ei sitä vastoin sovelleta anonymisoituihin tietoihin (ks. tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 ja 5 kohdat sekä johdantokappale 26).